

Minden eddigi társadalom történetében...
ostályharcok története.
Világ proletárai egyesüljétek!

NÉPEKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

Az iparilag fejlettebb ország a se-
vébbé fejletnek saját jövője képé-
rotatja". (Marx.)

No. 65. szám. Vol. VII. évfolyam.

NEW YORK, 1909 AUGUSZTUS 13.

Egyes szám ára 2 cent, New Yorkban 1 cent.

EGY „SZERÉNY” KÉRELEM.

(Befejezés.)

A Socialist Partynek a nemzetközi irodához intézett levele, mintha érezné, hogy a két párt között a szövetség s a párttagok száma között a különbség nem igazolja a Szocialista Munkáspárt kizárására vonatkozó „szerény” kérelmet úgy akarja föltüntetni a helyzetet az Egyesült Államokban, mintha itt egyáltalán so se esnék elvi vagy taktikai különbségekről, melyek a szocialista mozgalom két ágát indokolják. „A Szocialista Munkáspárt semmiféle értelemben nem képvisel semmiféle ágat vagy szárnyat az Egyesült Államok szocialista mozgalmaiban” — így szól a levél.

Hát csak egy néhány különbséget említünk meg, amiből józaneszű ember levonhatja a következtetést: képviseli-e a Szocialista Munkáspárt valaminő ágát a szocialista mozgalomnak s különböző-e az a Socialist Party által képviselt ágaktól?

A levélben Victor L. Bergerről lévén szó, kezljük mindjárt a Socialist Party azon ágán, melyet ő képvisel. A Socialist Partynek Wisconsin állambeli szervezete az állami elvi nyilatkozatban, Victor L. Berger pedig wisconsin lapjaiban szocialista követeléseket hirdet, hogy az államnak a kapitalista osztálytól meg kell vásárolni a termelés eszközeit. A Socialist Partynek ezen ága szerint (s hogy ez az ág a legerősebb, bizonyítja az, hogy Victor L. Berger kapta a legtöbb szavazatot egy a nemzeti végrehajtó bizottság választásánál, mint a mások tag választásánál). — ezen ág szerint nincs szükség a kisajátítók kisajátítására. Nincs szükség a marxizmusra. Nincs szükség a termelési eszközök lefoglalására. Meg kell vásárolni a termelési eszközöket; lehetővé kell tenni a kapitalistáknak, hogy parazita életmódjukat még akkor is folytassák, amikor a termelési eszközök már szükségképpen a munkásosztály kezébe kerültek. A Socialist Party legerősebb, az egész párt fölött domináló része egyenesen szocialista ellenes. Ilyen körülmények között nem képviseli-e a szocialista mozgalomban külön ágat az a párt, mely ragaszkodik a tiszta marxizmushoz s nem tűr meg a párt keretén belül szocialista ellenes tendenciát? Hogy a Socialist Partynek a pártban domináló ága és a Szocialista Munkáspárt között a legfontosabb elvi kérdésben összeegyeztethetetlen különbség van: azt csak azok elvöl bíziknyitani, akik az amerikai munkásmozgalomban teljesen tájékozatlanok. A Socialist Party előtt fölsőlegesen bizonyítani, mivel az jól ismeri s el is ismeri ezt a különbséget s levele éppen ezért nem egyéb tudatos ferdtésnél, melynek a nemzetközi iroda félrevezetése a célja.

A Socialist Party levele, hogy célját érje, jónak látja ignorálni azt a különbséget is, mely a két párt között nyilvánvaló a taktikai kérdésben is, holott ez a különbség még akkor is teljesen indokolt tenné a szocialista mozgalomnak két ágra oszlódását, ha az előző különbség nem volna meg. Taktikai különbségek állnak fön a két párt között úgy a politikai, mint a gazdasági mozgalom missziójának különböző fölfogása miatt.

A Socialist Party a politikai mozgalom hivatását konstruktívának tartja. Egész mozgalma összes lapjai ezt a fölfogást tükrözik vissza. A szocialista társadalom megvalósítását lehetőnek tartják a politikai uton. A gazdasági mozgalomnak misszióját csak a kapitalista rendszer keretein belül a kapitalizmus káros hatásai ellen folytatott küzdelmekben látják. A szocialista Munkáspárt a politikai mozgalom hivatását destruktívának tartja. A szocialista társadalom megvalósításához nélkülözhetetlennek tartja azt a gazdasági mozgalom, melynek már a jelenben a szocialista termelésre kell szervezni és elkövetni a munkásosztályt. S még ha a gazdasági mozgalom hivatásának fölfogásában meg is egyezne a két párt, akkor is hatalmas válaszfalat húz közöttük az a különbség az álláspont, melyet a szocializmus iránt különböző vagy éppen ellenséges szakszervezetekkel szemben elfoglalnak.

Minderről a Socialist Party levele nem veszt tudomást, mert a tények azt bizonyítják, hogy az Egyesült Államok szocialista mozgalmaiban két élesen meghatározott különböző irány van: ezeken egyiket a Szocialista Munkáspárt képviseli s így azt a nemzetközi irodának kizárni nincs joga.

Nos, egy-két szót a Socialist Party tagjairól és szövetségéről, akik a levél szerint a „szocialista” mozgalom kilencvenhét százalékát teszik. Abban a kényelmes helyzetben vagyunk, hogy ezeket a „szocialistákat” fölsőlegesen nekünk jellegmezni. Elég találon jellemzi őket a

Socialist Party két lapja, a Common Sense július 24-iki száma, mely viszont a Montana Newsból vette át:

„Az amerikai szocialista mozgalom átka a fölületesség, — individuumok özőnlenek a pártba s hangosan hirdetik szocialista voltukat, sőt nagy felelősséggel járó állásokat töltenek be s leghalványabb fogalmak sincs arról a tudományról s elvekről, melyek a párt nyugszik, akik egyszerűen csak úgy tekintik a pártot, mint egy új politikai irányt s kik forradalmi jellegével egyáltalán nem törődnek. Száz meg száz olyan szervezet van, melyben nem találmi egyetlen egyt sem, aki tisztában volna a párttaktikával. Olyan khaotikus a helyzet, hogy az értelmes és tapasztalt szocialisták gyakran elesüggnek: mire fog jutni a szocializmus Amerikában?”

Ez a helyzet leginkább az amerikai jellem sajátságainak tudható be. Az európai szocialisták azt szokták mondani, még „ujak” vagyunk. Csak hogy ujak vagyunk már vagy harminc éve. Van szavazatunk, csak hogy szervezeteink az osztálytudatos eszközök ismeretét nélkülözik.

A szocializmusról való zagyva fölfogások bőséges forrásává válnak a szocialista sajtó korrupciójának.

Sőt a pénzügyesség még szónokainkat is megrontja, hogy „népszerűek” legyenek. Félnék a tiszta párttaktikát tanítani. Félnék tudományos álláspontunkat hirdetni...” stb.

Ezt a cikket kellett volna csatolni a Socialist Party leveléhez, hogy a nemzetközi iroda arról is tudomást szerezhesen, hogy a Socialist Party egyes lapjai szerint is milyen „szocialista” az a „kilencvenhét százalék”.

S ezzel egyelőre végeztünk is a Socialist Partynek a nemzetközi irodához intézett kérelmével. Esetleg teszünk még egy-két megjegyzést erre az ügyre vonatkozólag a nemzetközi iroda határozata után, mely, ha igazságos akar lenni, egyszerűen elutasítja a Socialist Party levelét.

ÖRDÖGÖT A NAGYANYJÁNÁL...

A Lüchow szálloda négy pincére, ha még eddig nem tudta, most már tudhatja, hogy nemcsak az ördögöt nem jó bepanaszolni a nagyanyjánál, hanem a rendőrt sem a rendőrkapitányánál.

William O'Connor közrendőr civilruhában beállított a napokban egy barátja kíséretében a Lüchow szállodába. A rendőr egy kissé aligha föl nem öntött már a garatra, mert úgy beszéde, mint ruhája meglehetősen rendetlen volt. A pincér, akivel italt akart hozatni, fölvilágosította, hogy a szálloda éttermében nem mérnek italt, mivel erre nincs engedély. Legfeljebb ebédhez kaphatnak szeszes italt, előbb azonban hozzá kell rendbe öltözökeiket.

O'Connor éktelen dühre gerjedt. Kirántotta revolverét. A pincérek, vendégek szétfutottak, a tulajdonos csakhamar négy rendőrt hívott, kik O'Connorral s a panaszt tevő pincérral elmentek az ötdik utcai rendőrállomásra, ahol a pincért szépen nyakon fogták s behajították a börtönbe. Mivel a pincér nem tért vissza, utána ment egy másik nemesak a rendőrállomásra, hanem a cellába is, persze nem jószándúból. A másodikát követte a harmadik, majd a negyedik pincér s a tulajdonos már nem panaszt emelni ment a rendőrállomásra, hanem az egyenként háromszáz dollár kezesség alá helyezett pincéereinek kiváltására.

Lüchow most Baker rendőrfőnöknek tett jelentést az esetről.

AZ UTOLSÓ FIZETÉS.

A Manhattan Bridge-nek, New Yorkot és Brooklynnt összekötő legújabb hidnak ismét áldozata van.

A munkásoknak, kik a hidon dolgoznak, a new yorki oldalra kell átmenni a fizetésükért. Bár így minden héten nagy csoport munkásoknak kell átmenni az épülőfélben levő hidon, az építéskész takarékoság szempontjából nem csináltattak ideiglenes padlózatot, hanem a munkásoknak keskeny deszkán kellett a 120—150 lábnyi magasságban járni-kelni.

Charles Woods, fiatal vasmunkás három társával együtt haladt a hidon a new yorki oldal felé a fizetőirodához, midőn egy helyen rosszul lépett s egyensúlyát elveszítve lebukott. Százhusz lábnyit esett s elmerült a vízben. Három társára a hirtelen esés olyan hatással volt, hogy kicsinyben mult csak, hogy utána nem buktak.

Woods családjának kiadják az utolsó fizetést. S ha az elfogy, mehetnek koldulni. Pedig egy heti fizetést nem tart soká.

AZ EREDMÉNY.

Másfél hónapja, hogy szervezőnk uton van. Ennek a másfél hónapnak nagy részét olyan városokban kellett töltenie, ahol már voltak szervezeteink, de azért szükség volt a szervezőre, hogy a mozgalom megerősödjék. Ezekben a helyeken eredményes volt a szervező munkája. Előfizetőink szaporodtak, agitációs füzetek nagy számban keltek el, a szervezetek taglétszáma emelkedett. Philadelphióban, Baltimoreban, Lebanonban, Steeltonban az eltöltött idő nem veszett kárba.

Még nagyobb volt az eredmény ott, ahol eddig nem volt szervezeteink. South Bethlehemben erős osztály alakult, mely máris képes arra, hogy visszaverjen minden támadást. Szervezeteink alakult Harrisburgban is s most Berwickből kapjuk a tudósítást, hogy megalakult a szervezet.

Másfél hónapi időre elég szép eredmény ez, azonban ugyanannyi időre többet várunk a középnyugati államok ipari centrumaitól, ahol elvtársaink elég nagy számban vannak ahhoz, hogy szervezőnknek nagyobb segítséget nyújtsanak.

A Berwickben tartott négyülésről beküldött tudósítást itt közöljük:

***

Jól látogatott négyülést tartottak augusztus 7-én, szombaton este a West Berwick magyark munkásai a Shlanger-féle teremben. A gyűlésen, melynek napirendje „a munkások helyzete, szervezkedés és sajtó” volt, megjelent a telep munkásainak nagy része, hogy meghallgassák az előadót, Rothfiser Károly elvtársat, az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség szervezőjét. Elvtársunk hosszu, minden körülményre kiterjedő és az érdeklődést fölkeltő beszédben ismertette a munkásosztály helyzetét, a kapitalista termelőmódot s annak borzalmas következményeit. Megmagyarázta világos és érthető szavakban, hogy ennek a rendszernek fejlődése milyen irányban halad, — hogy szükségképpen a szocialisták céljainak kedvez ez az irány. Számokban ismertette a tökéletes koncentrációját, a társadalmi ellentétet, az osztálykülönbségek kiélesedését. Bebizonyította a hallgatóknak, hogy a munkásosztálynak akarva, nem akarva a küzdőtérre kell lépni s harcot kell vívni a munkásosztály fölszabadítására.

Majd a munkásajótól beszélt. Bemutatta a Népekaratot, az amerikai magyar szocialisták bator szöszölőjét, éles harci fegyverét. Megértette a jelenlevőkkel, miért kötelessége minden munkásnak, hogy e lapot olvassa.

A szónok nagy hatása előadása után Horváth János elvtárs emelkedett szólásra. Meghallgattuk — ugymond — a szónokot, meg is értettük s helyeseljük szavait. Ez azonban nem elég. Ha férfiak vagyunk, lépünk a porondra s küzdünk azért, amit jónak látunk. Jelentkezzenek azok, akik meg akarják alakítani az Am. Magy. Szoc. Munk. Szöv. west berwicki osztályát, hogy szervezeten sorakozzunk a munkásmozgalomban.

Fölszólítására kilencen jelentkeztek s megalakították a szervezetet.

Tartottunk mindjárt alakuló gyűlést is, megválasztottuk a tisztviselőket s elhatároztuk, hogy minden második szombaton gyűlést tartunk. Igaz, hogy kevesen vagyunk, de jobb, ha kevesen kezdjük a munkát és idővel szaporodunk, mintha sokan beléptek volna, hogy aztán visszaessünk. Akik beléptünk a szervezetbe, igaz katonái akarunk lenni az eszmének. Elvtársi tisztelettel.

Csapó Sándor, titkár, Horváth János, lapkezelő

A beküldött jegyzőkönyvhöz csak annyi a szavunk, hogy üdvözljük új elvtársainkat szövetségünk zászlaja alatt a munkásosztály fölszabadításáért küzdők táborában. Hisszük, hogy a kicsiny, de lelkes csapat szép munkát fog végezni.

Szervezőnk most Pittsburg felé kezeledek. Amennyi szilárd szervezeteink s kéretelenségűd elvtársunk van azon a környéken, bizonyosra vehetjük, hogy segítségükkel a következő másfél hónap munkája még eredményesebb lesz.

A FÉRJ ÉS FELESEG PÁRBAJA.

Szerencsétlen véget vetett a Spizziri házaspár életének Chicagóban a kölcsönös féltékenység. Spizziri hitlenséggel vádolta feleségét, a nő viszont a férjét. A családi viszály végre annyira fajult, hogy a mult hétfőn egy öszezsolálkozásban a nő revolvert vett elő s két kis gyermeke szemeláttára kétszer a férjére löött. A férfi is revolvert rántott elő s viszonzta a lövéseket. Mind a négy lövés talált. A nő rögtön meghalt, a férfi pedig haldoklott, mire a lövések zajára előkerült rendőrök a lakásba törtek.

ESEMÉNYEK.

AZ IRAGALOM NEVÉBEN!

Az állami inspektorok, kik a gyermekmunkáról szóló törvénynek megtartását ellenőrzik, a Coney Island Courtra idézték egy csomó mulatóhelynek tulajdonosát Voorhees magiszter elé, a gyermekmunkát szabályozó törvények megsértése miatt. A mulatóhelyek tulajdonosai a gyümölcs és cukor árusításához fiatal leányokat, gyöngye gyermekeket alkalmaztak. Reggeltől az éjszakába messze benyúló órákig dolgoztattak olyan gyermekeket, kiknek a törvények értelmében egyáltalán semmiféle munkát sem szabadna végezni, kiknek még iskolákban s játszótérben volna a helyük.

Voorhees magiszter komolyan vette a dolgot. Kihallgatta a gyermekeket, a tanukat s megállapította, hogy a gyermekeket embertelen módon dolgoztatták a végkimerülésig nap nap után. Haraggal fordult a mulatóhelyek tulajdonosaihoz: „Ezeket a gyermekeket munkába állítani már magában törvényellenes. S nemcsak munkába állítani, hanem naponta 15 és 16 órát dolgoztatni már embertelenség is. Nincs önökben egy csöpp irgalom sem?”

És a munkáltatók megféleltek: éppen az irgalom nevében történt, hogy ezeket a gyermekeket munkába állították. Jótékonytárgyakat gyakoroltak, semmi más. Ezek a gyermekek a családnak egyedüli kenyérkeresői s az volna embertelenség, ha nem engednék őket dolgozni, ha megfosztanák a családot még attól a jövedelemtől is, melyhez a gyermekek révén jutnak. Az irgalom szava erősebb volt bennük a törvénytiszteletnél, a lemagasztosabb emberi és égi törvényt, az irgalmas cselekedetet föl helyezték a törvénykönyv paragrafusainak. Ki merné őket megítélni ezért?

A meglepett bíró nem merte. Augusztus 23-ára halasztotta a tárgyalást. Nem volt tovább egy feddő szava sem. Az irgalomra hivatkozott s a munkáltatók az irgalommal védekeztek.

S nem is ebben a néhány munkáltatóban van a hiba, hanem az egész kapitalista rendszerben, amely munkanélküliségre, téltelenségre kárhoztatja a fölöttébb férfit, a családapát s a gyöngye gyermeket teszi meg családföntartónak. Abban a rendszerben van a hiba, melyben a gyermekekkel szemben gyakorolt kegyetlenség az irgalom szava mezebe takarható; a gyermekekkel szemben elkövetett bün érénynek minősíthető.

Ha el is itéli Voorhees magiszter ezt a néhány munkáltatót, mit változtat az ítélet azon a tényen, hogy a kapitalista rendszerben a gyermekmunkás szükségképpen kiszorítja a férfimunkást? Egyáltalában semmit. A kapitalista ilyen irgalmassága ellen csak egy védekezés lehet: a kapitalista rendszer eltörlése s olyan rendszer fölépítése, ahol nem a gyermekeket dolgoztatják „irgalomból”, hanem a munkabírók végzik a munkát s megtartják munkájuk gyümölcsét, hogy gyermekeik ne legyenek kénytelenek összetörni az „irgalom” sulya alatt.

—:—

A „TÖRVÉNYNEK ÉS RENDNEK” ÓREI.

Érdekes módon védte meg a törvényt és a rendet a törvény szolgái Los Angelesben.

John M. Mackie állt Davis bíró előtt s azt igyekezett bebizonyítani, hogy California állam nem adhatja őt ki Ohio államnak, mely államban egy tízenháromezer dolláros sikkasztás miatt szeretnék törvényt elé állítani.

Columbusból Houllion detektív képviselte a vádat. A szóbeli érvelés egyre tüzeesebbé vált s végre is, — a nagy kavardásban nem lehetett tudni miként, — de egy csattanós pofonnal fejeződött be. S ezután vasosabb érvek következtek. A rendőrök s a hallgatóság két pártra szakadt, a fölpörös és alpörös pártjára s pár perc alatt általánossá vált a harc. A bíró csak hozatta a rendőröket, hogy csináljanak rendet, azonban a behívott rendőrök is csakhamar pártokra szakadtak és egymás ellen fordultak. Végre is a rendőrtartaleköt kellett kihívni, amely aztán kivert a teremből vádlatot, panaszt, védőt, ügyvédet, sheriffet s közönséget.

Davis bíró a törvényszék tekintélyének megsértése miatt utólag kiadta az elfogatási parancsot a szolgálattevő rendőrök és deputy sheriffek ellen.

—:—

A „POOL SYSTEM”.

A „The Survey”-ben érdekes módon világítja meg Paul U. Kellog, hogy az ipari kapitányoknak „szellemi munkája”, az „ipari igazgatása” tulajdonképpen miből áll. A mckees rockszi sztrájkjal kapcsolatban részletesen ismerteti a „pooled pay system”-et, azt a fizetési módszert, mely a bámulatos türelmü s a végtelenségig alázas munkásokban végre is fölkellette az ellenállást, a harci készséget.

A „pool system” az újabb kapitalista találmányok közé tartozik. A Pressed Steel Car Companynál tökéletesítették legelőször. A telepen személykocsikat, teherkocsikat s villamos kocsikat állítottak elő. Az embereket csoportokba osztották be s egy kocsihoz végig kellett menni valamennyi csoport kezén az úgynevezett „track system” szerint. Az egyik, mondjuk 1. számú csoport megkapta az A. kocsi vaslemezét. A csoport kiszabja a lemezeket s tovább adja a 2. számú csoportnak s azonnald átveszi az A. kocsi lemezeit. A 2. számú csoport kivágja a lemezeket s átadja a 3. számú csoportnak, mely a préselés munkáját végzi s átveszi az 1. számú csoporttól a B. kocsi lemezeit. És így tovább folyik a munka éjjel-nappal.

Ehhez a munkamenethez azután úgy alkalmazták a fizetést, hogy megszabták: Az A. vagy B. kocsinak előállításáért az összes csoportoknak fizetnek egy bizonyos összeget, mely a csoportok között s azután a csoportok emberei között föloszlik. Ha az egyik csoport hibát követ el s késlekedni kellett a többi csoportnak; vagy ha a munka nem volt jó valamelyik csoport hibája miatt s az egészet újra kellett elkészíteni, a munkások kétszer annyit iddőt is dolgoztak ugyanazért a fizetésért. Sőt ha a rajzoló osztályában vagy az öntőknél követtek el hibát, az is a csoportok rovására történt s így eshetett azután, hogy néha 40—50 órai munkáért két-három dollár volt a fizetés. A hibát természetesen legtöbbször a gyár munkavezetői követték el. A sztrájkbizottság panasza szerint az egyik munkavezető a rajz után hibásan jelölte ki a vaslemez furását. Tizenöt kocsioldalt kellett eldobni s újra készíteni a gyár ügynökének hibája folytán. Az egész „pool”-nak, a csoportok összességének heti fizetése ráment.

Ez a fizetési szisztema nemcsak a kizsákmányolást fokozta, hanem lehetetlenné tette a munkásoknak az ellenőrzést, hogy legalább a megállapított összeget megkapják-e? A munkavezetők, a foremanek annyit vehettek ki a munkások fizetéséből, amennyit akartak. Ezt a társulat jól tudta s így akarta. Ezzel jutalmazta a munkavezetőket. Ez a fizetési rendszer kergette azután sztrájkba a munkásokat, kiknek elkeseredését érthetővé teszi az a rengeteg visszaélés, melynek áldozatuk estek.

—:—

A PITTSBURGI SKANDALUM.

E. Edwards, a pittsburgi iskolák főigazgatója vádat emelt az egyik iskola házmasterjére ellen, hogy az iskola pincéjében házi mulatságokat szokott rendezni, ahol nagy bőséggel fogynak a szeszes italok. A fiatal és csinos házmasterné, — ki állásához és vele járó 150 dollár havi fizetéshez úgy jutott, hogy férje az iskola szolgálatában munkaképtelenné vált, — nem is nagyon tiltakozott a vád ellen. Természetes, hogy mulatságokat rendez, ha szeszes italt nem is fogyasztanak oly bőséggel, mint azt Edwards főigazgató állítja. De ha tennék is, a főigazgatónak semmi köze hozzá addig, míg az iskoaligazgatók részegen járnak az iskolába s a tanító kisasszonyokkal széles jókedvükben táncra perdülnek.

Csunya kavarodást okozott ez a nyilatkozat. A házmasterné, Mrs. W. D. McAuliffe nem is habozott megnevezni az igazgatókat, akiket több ízben részegen látott az iskolákban.

Egyébként is furcsa állapotoknak jöttek a nyomára a pittsburgi iskolák kezelésénél. Az egyik iskolának kiadásait szakértőkkel vizsgálatták fölül, akik kilencszert dollár kiadását jogosnak találták, azonban tizenhatezer dollárnyi kiadásról részben nem tudják megállapítani, hogy mire ment, részben kérdésesnek tartják, hogy szükséges dolgokra fordították-e?

Szigoru vizsgálatot indítottak, melynek eredményeképp több igazgató juthat a börtönbe.

—:—

ELET ÉS VAGYON.

A Sarnoff Hat Company-nak kalapraktárában hatalmas tűz pusztított a 23-ik utcában. A tűzjelzésre kivonult tűzoltók életük kockázatásával hatoltak be az épületbe, ahol a füst és a gáz husz tűzoltót vert le a lábáról. Társaik csak nagy ügygyel-bajjal tudták megmenteni őket. A kiszabadított tűzoltók közül kettőt rögtön a kórházba kellett szállítani.

Mire a tüzet eloltották, tizezer dollár ára anyag égett el.

Mivel az épületbe a földalatti vasut 23-ik utcai állomásáról is van bejárata, az alagut hosszu darabon megett füsttel.

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP.
A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye.Kiadja:
Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Előfizetési ár:
Egész évre \$2.00
Fél évre 1.00
Negyed évre 0.50
Európába egy évre ..... 12 korona
Egyes szám ára 2 cent.

A Munk. Bet. Szövetség hivatalos közlönye.

NÉPAKARAT

Published by the Hungarian Socialist Labor
Federation of America
628 E. 6th Street, New York, N. Y.CH. ROTHFISER, National Secretary.
A. WALDMANN, National Treasurer.

Issued every TUESDAY and FRIDAY.

Subscription yearly \$2.00
Single copies ..... 0.02Entered as Second-Class Matter August 28, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.

New York, FRIDAY, August 13.

SZERVEZŐI JELENTÉS.

Röviden jelentettem már, mily hatalmasan nyilatkozott meg South Bethlehem magyar munkássága a szocialista eszmék mellett s a szocializmus vad ellenségei, a csuhás és a szeretet házból futni kényszerült huligánok ellen.

Julius 30-án tartottuk meg a nagy tiltakozó népgyűlést, amelyre meghívtuk Várlakyt is. De aki legbátrabban öntötte magából fekete lelke fekete intrikáit ellenünk a templomban, ott, ahol beszélni egyedül neki van joga, közeléni sem mert a népgyűléshez, ahol hitvány elárulása miatt mondtak ítéletet fölötte az elárult munkások.

Csatlósaik azonban elküldte maga helyett s ezeknek volt alkalmuk hallani a csuha elleni kifakadásokat s a lelkesedésnek tomboló megnyilvánulását a szocializmus nagy igazságai mellett. Ha a csuhásnak uszályhordozói őszintén referáltak küldőjüknek, hát elmondták neki, hogy a maszlagolás ideje lejárt, hogy a népgyűlés lelkesedésének kitörésében ott zuggott a csuha uralmának halálharangja is.

A south bethlehemi népgyűlés után **Lebanonba** utaztam, hogy a július 31-ikére összehívott népgyűlésen beszéljek. Egy sajnálatos tévedés folytán azonban a gyűlést nem tarthattuk meg. Elvtársaink ugyanis a tüzoltóság helyiségét szombatra vették ki, a tüzoltóság pedig vasárnapra adta ki a termet s én, mivel vasárnapra Steeltonban volt népgyűlés hirdetem — odautaztam.

Steeltonban a Croation-Hall-ban tartottunk jól látogatott népgyűlést augusztus 1-én. A munkásosztály helyzete, a szervezkedés és a sajtó volt napirenden. A gyűlés minden tekintetben jól sikerült. Többen jelentkeztek a szervezethez való belépésre, 6 új előfizetőt szerztünk a Népakaratra és számos agitációs füzetet adtunk el.

Augusztus 3-án, kedden este **Harrisburgban** volt népgyűlés. Kohn elvtársnak, a steeltoni szervezet farságát nem ismerő tagjának agitációja folytán elég szép számú hallgatóság jelent meg a Gillich-féle Hall-ban, melyet Kohn elvtárs saját költségén bérelt ki. Beszédemben a munkásosztály helyzetét ismerttettem s foglalkoztam a vádakkal, melyeket a szocialistákra szólnak a munkások ügyének ellenségei. A népgyűlés eredménye szövetségünk harrisburgi osztályának megalakulása lett.

Augusztus 4-én **Berwick-be** utaztam, hol Horváth és Csapó elvtársakkal együtt agitáltunk a 7-én megtartott népgyűlés érdekében. A gyűlést a Shlanger-féle Hall-ban tartottuk meg a magyar munkások nagy érdeklődése mellett. A népgyűlés után megalakult szövetségünk berwicki osztálya. A megalakult osztály azonnal elhatározta, hogy e hó 15-én meggyűlést hív egybe, amelytől az osztály taglétszámának gyarodását várja.

Most **Scrantonban** vagyok, honnan még ma visszautaztam Berwickbe s ha lehet, úgy még vasárnap Irwinbe fogok utazni.

Scranton, Pa., 1909 augusztus 10.

Rothfiser Károly.

ELVTÁRSÁK!

OLVASSÁTK ÉS TERJESSZÉTEK A
NÉPAKARATOT.

PITTSBURG KÖRNYÉKI HIREK.

— Saját tudósítinktól. —

1909 augusztus 10.

Harmadik hetébe fordult már a mekees rocksi sztrájk s a tőkének, hatóságoknak összefogott ereje csak nem tudta megtörni a munkások szolidaritását. Annyi ezer embernek hosszú sztrájkjában 9—10 féle nyelven beszélő munkások úgy összeforrtak, hogy vagy együtt buknak, vagy együtt diadalmaskodnak. Bukásról persze szó sincs. A kitartás, elszántság és bátor föllépés a győzelmet teszi bizonyossá. Ez a sztrájk nemcsak azt mutatja: mit tud tenni egy kapitalista társulat munkásainak összetartása, hanem sejteti: mit tudna tenni az egységesen szervezett munkásosztály, ha annak az a jelszava, hogy az egyen esett sérelem valamennyinek séreleme; egynek sérelméért az összességnek kell elégtételt venni.

Ma még nem látja ezt tisztán a munkásosztály, de nem tesz semmit. A mekees rocksihoz hasonló viszonyok s küzdelmek megtanítják rá a munkásosztályt, talán előbb, mint sokan gondolnák.

Az utóbbi napokban különösen rá járt a rúd a társulatra s bérenc hajcsáira. Kezdi összeszedni a panaszokat. Előállnak a munkások a legsúlyosabb vádakkal. Esküt tesznek vallomásaikra. Pokoli az a kép, mely a nyilatkozatokból kikerekedik.

A társulat nemcsak kizsákmányolt, hanem egyenesen fosztogatott, mint a legkomiszabb zsebmetsző. A megállapított munkabérek felét, tizedét fizette ki s ha panaszra ment a munkás, elfogatták, börtönbe dobatták. A nyelvet nem értő gyámoltalan bérrabszolga nem merne már igazát keresni. A hajcsárok megvesztegetették magukat. Nem egyszer, kétszer, hanem rendszeresen. A munkásnak ki kellett számítani, hogy keresetéből havonta mennyi esik a foremanoknak. Azután az "első éj joga" azzal a módosítással, hogy hetenként gyakorolták a gazemberek. Oly fölháborító adatok kerülnek a napvilágra, hogy még a társulat szolgálatára kirendelt megyei biztosok (deputy sheriff) közül is akadtak, akik azt mondták, hogy inkább lemondanak, semmint a társulatlak segítséget nyújtsanak a sztrájkolókat kilakoltatására a társulat munkálakaisáiból.

Idáig még csak dolgozott a gyárban néhány munkavezető, de azok is elbulsultan hagyták abba a munkát (vagy tán a társulat küldte őket nyugalmába), mivel hasznot nem hajtanak s a látszatot sem tudják föntartani, hogy a gyár üzemben van.

A Melleable Iron Company is lecsukatta a kapukat, mivel a Steel Car Company sztrájkja miatt nem tud öntvényekhez jutni. Kétezeröttszáz munkás hagyta itt abba a munkát, mivel a "vágóhid" urai nem akarják elismerni a munkásnak a szervezkedésre való jogát.

A sztrájkolókat sok anyagi támogatásban részesítették, ami el is kel, mivel a sztrájkolók száma nagy. A lengyel és tót egyletek rendszeres segélypénzt utalnak ki. A kis- és nagykereskedők az egész környékről kocsis számba küldik az élelmiszereket. A Pittsburg Leader háromezer dollárt gyűjtött a sztrájkolók részére. Különben a Pittsburg Leader érdekes módon rántotta le a leplet a kapitalisták szemforgató, hazug emberbarátságáról: fölhívást intézett a gyár részvényeseihez, hogy nyilatkozzanak, vajjon közösséget vállalnak-e a gyárigazgatóság gyalázatoságaival.

Persze a részvényesek, akik bizonyára méltatlankodva fejezik ki megbotránkozásukat a gyárban uralkodó állapotok fölött, gondosan elzárják wertheim-kasszáikba a részvényeket s dehogyan jelentkeznek, hogy ők ám a részvényesek. Az igazgatóság pedig? Hát az nagyon humánus volna, — ha a részvényesek magas osztalékot nem követelnének s így nem kellene nyuzniok a munkát. Tehát az igazgatóságot földik a részvényesek, a részvényeseket pedig földi az éji homály.

Ugyanesek "elozott, mint a buborék" minden hajcsár, aki ellen vád volt. A társulat megszokta valamennyit McKees Rocksról. Szívesen szökné már maga is a közvélemény haragjától. Pittsburg vidéki állapotokat legszívesebben jellemzi Ingersoll gyönyörű mondása: "Vannak idők, midőn a koldusok forradalmárokká válnak, — midőn a rongyot zászlóvá avatják, mely alatt a legnemesebbek s a legbátrabbak küzdenek a jogért!"

ELFOGTA A BETÖRŐT.

Alexander Siebölt aligha fog beszélni a "gyöngébb" nemről, amikor a railway-i Wenzelnéről lesz szó, bármily gyöngének s törékenynek látszik is a nő.

Siebölt betört Wenzelkéhez s az alvó nő ágyához került a sötétben. Az alvó nő fölébredt a zajra s megpillantva az éjjeli látogatót, habozás nélkül megtámadta. Letepe a nagy, erős embert, ki első meglepetésében nem is védekezett. A második meglepetés pedig az volt, hogy hiába is védekezik, nem tudja magáról lerázni támadóját, ki nemcsak a tiz körmet, hanem a hangját se igen kimélte, úgy hogy az egész ház népe összeszaladt. Sieböltot megkötözték és a rendőrségre vitték.

Magyarországi hírek.

ELUSZOTT AZ ÖRÖKSÉG

Örsi János cipészegéd a múlt évben ötven-ezer korona készpénzt és a Dob-utca 94. szám alatt egy tehermentes házat örökölt. A pénzét gyűmölcsötvetni akarván, valamí jó vállalatot keresett. A véletlen összehozta Kassay Ferenc dr. ügyvéddel, aki tudott is egy "kitűnő" vállalatról. Ez az "Ásványörölő és grafitgyártó részvény-társaság" volt. A vállalatot még 1907-ben Acél Ferenc, Acél Győző és Ausch Izidor nevű fiatal emberek alapították. Az eszme az övek volt, de pénzük nem lévén, fölkeresték ifja Mellinger Oszkárt, a Budapest székesővárosi takarékpénztár részvénytársaság igazgatóját, akinek tetszett a terv és megvalósításához tekintélyes pénsoportot hozott össze. Nem volt a csoportban Mauthner Alfréd, a Hítelbank igazgatója is, 127,000 koronával részvétel a vállalat. A Bodor-utca 7. szám alatt helyiséget béreltek, de nem ment az üzlet. A pénz elfogyott s ekkor újabb pénz után néztek. A múlt év augusztusában azután a három vállalkozó ifj. Kassay dr. közvetítése után összerakították Örsivel. Örsi részére jövedelmezőségi kimutatást készítettek, mely szerint a gyár 65 százalékos jövedelmezett. Örsi odaadta 50 ezere korona készpénzt s házára 108,000 koronát betábláztatott. Az ásványörölő üzem újra megindult, de nemhogy 65 százalékos jövedelmezett volna, hanem fél év után Örsi pénze eluszott. Egy ideig vergődött még a vállalat, azután csődöt kért maga ellen. Örsi igyekezett a pénzéhez jutni, de miután több hiteltelzőnek elsőbbségi joga volt, a cipésznek, akit ráadásul megválasztottak a társulat igazgatójának, — egy fillér se maradt. Örsi erre a három üzlet-alapítót csalás miatt följelentette s miután az ügyészség a vizsgálatot elrendelte, a rendőrség megindította a nyomozást.

AZ AL-GRÓF.

Hat évvel ezelőtt Hatvanban a vasuti állomás Komlósi András csendőrmester letartóztatta Matuska László gróf lipótyegyei aljegyzőt, mert hamisított vasuti jeggyel utazott. A vizsgálat kiderítette, hogy Matuska meghamisította jogi doktori diplomáját is, amelynek alapján beválasztották a vármegye tisztviselői közé. Annak idején hosszabb börtönbüntetést szenvedett ezért. Amióta kiszabadult nem halasztott róla hír. Feleségét, aki tanítónő volt és gyermekeit elhagyta. Néhány héttel ezelőtt nagystilű szélhámos leplezték le Szegeden, aki ott Blum Vince néven lakott. Prospektusokkal árasztotta el a külföldet, nagykereskedőként és bankárként szerepelt, más-más néven és tömördek csalást követett el. Amikor a rendőrkapitány elé kísérték Blumot, véletlenül ott tartózkodott Komlósi András detektív, ugyanaz, aki hat évvel ezelőtt csendőrmester volt Hatvanban. Amikor meglátta a szélhámos, fölkiáltott:

— Hiszen ez Matuska gróf!
A leleplezett család tagja, hogy azonos az okmányhamisító Matuska László gróffal.

MEGINT MULATOTT A HADNAGY UR.

Az az ismeretes székesfehérvári hadnagy ur, aki paprikát szórt egy magánisztviselő szemébe s majd összevagdalta, ezúttal egy rendőrkapitánnyal kötött ki. Erről a csinos botrányról a következőket írják a székesfehérvári lapok:

Fuvaros Aladár rendőrkapitány Kovács Lajos rendőrbíróval razziat tartott, hogy vajjon a korecsmák és a mulatóhelyek a zárórát pontosan betartják-e. A rendőrkapitány utolsóinak a Kossuth-utcában lévő Otthon-kávéházat hagyta, hol hajnali négy óra tájban zenésző mellett egy társaság mulatott, melyben három honvédtiszt is volt, köztük Taby Kálmán és Luby Pál hadnagyok, akik az ismeretes paprikabotránynak is szereplői voltak. Fuvaros kapitány fölszólította a kávéház tulajdonosát, hogy a kávéházat járja be s a vendégeket szólítsa föl a távozásra. A kávést eleget is tett a rendőrkapitány fölszólításának, a tiszték azonban zugolódva hagyták el a helyiséget. Kün az utcán azután Taby honvédhadnagy durva hangon fakadt ki a rendőrség intézkedése ellen s különösen Fuvaros rendőrkapitányt illette sértő kifejezésekkel. A rendőrkapitány figyelmeztette a tisztet, hogy tartózkodjanak minden sértő kijelentéstől.

— Fogja be a száját! — ordította magán-kívül Taby hadnagy.

Fuvaros rendőrkapitány azonban ismét figyelmeztette a honvédhadnagyot, aki erre még durvább lett.

— Én önt letartóztatom és átadom a katonai hatóságnak — szólott a rendőrkapitány.

A másik két tiszt azonban közbe lépett és arra kérte a rendőrkapitányt, hogy ne tartóztassa le az ittás állapotban levő honvédhadnagyot. Fuvaros rendőrkapitány a honvédlaktanyába hajtattott, hogy jelentést tegyen az ügyeleles tiszténél és Taby hadnagy letartóztatását kérje. A kaszárnyában azonban egyetlen tisztet sem talál. A rendőrkapitány erre Taby hadnagyot följelentette az V. honvédkerületi parancsnokságon, mely az esetet azonnal bejelentette a honvédelmi miniszteriumnak is.

Külföldi hírek.

A SVÉD MUNKÁSOK HARCA.

Második hete már, hogy a svéd munkások kimondták az általános sztrájkot, amely az első hét végétől csakugyan általánossá vált. Csend uralkodik az egész országban. Göthenburgban volt tüntetés, melyben huszezer munkás vett részt, azonban a tüntetés teljesen békés jellegű volt. A nyomdászok az egész országban beszüntették a munkát s egyedül a munkáslapok jelennek meg rendesen. A kapitalista lapok kézi szedésben, alig néhány oldal jelennek csak meg. A különböző városokban a vasuti társulatok ismételték megkísérelték, hogy a forgalmat megindítsák, azonban sikertelenül. A vasuti munkások nagygyűlése kimondta, hogy a többi munkásokkal együtt folytatni fogják a sztrájkot a vasutasok is.

A katonaságnak az uralkodó osztály nem tudja hasznát venni egyrészt azért, mivel a munkások tökéletes rendet tartanak, másrészt pedig félnek a forradalomtól. A jelenlegi helyzetből itélve, a küzdelem a munkások föltétlen győzelmére fog vezetni.

JAPÁN ÉS KINA.

Japán kormánya elhatározta, hogy az Antung-Mukden vasutovonalat Kina tiltakozása ellenére is ki fogja építeni. Japánnak magartatása folytán a diplomáciai összeköttetés megszűnt a két ország között, azonban Kina belátta, hogy a vasutépítést meg nem akadályozhatja, ha csak háborút nem akarna üzenni Japánnak. Ilyen háboruban pedig Kina húzná a rövidebbet. Tehát a kínai kormány visszavonta tiltakozását s békés egyezkedéssel igyekszik elintézni az ügyet.

LÉGHAJÓVAL AZ ALPESEK FÖLÖTT.

Chamonixból, Franciaországból táviratozták, hogy négy léghajós a Sirius nevű léghajóban átkelt az Alpesek fölött.

A léghajó megkerülte a Mont Blankot, az Alpesek legmagasabb csúcsát és Locronal észak felé a hegyszakadék szélén. A Figaro párisi lapnak tudósítja is a léghajón volt s érdekes cikket számol be az utról.

A léghajó legnagyobb magasságba az Aiguille Verte-nél emelkedett, 18,373 lábnyira a tenger szintétől. Hasonló utat már 1906 novemberében is megkísérelt két olasz léghajós, azonban utjuk nem volt olyan sikeres, mint a mostani ut.

A MEGTORLÁS.

A perzsa nacionalisták az ifjútörökök példája szerint szigorú megtorlásokkal élnek a reakcióssokkal szemben. Teheráni jelentések szerint az új kormány sikerült a nyugalmat helyreállítani, a haditörvényesek hozzáfogott földadathoz. A napokban kellett volna kivégezni Sanichasaret és Mufa el Mulkot, aki Teherán katonai kormányzója volt s akit a nacionalisták a politikai gyilkosságokkal vádolnak. Mivel azonban Siphadar beteg, a kivégzéseket elhalasztották. A kozák dandár és a nacionalisták között új konfliktus támadt. Az orosz követség képviselője ugyanis nem engedte meg, hogy Liakhov kiszolgáltatása az új ügyukat az új kormány s ezt az eljárást azzal okolta meg, hogy a francia fegyvergyárral szemben a szállított ágyukért Örvországgal vállalta el a felelősséget. A nacionalisták emiatt föl vannak háborodva.

Pétevári jelentés szerint a kormány visszarendelt a Kasvinban állomásozó orosz csapatokat, de a Narciss tábornok rendelkezése alatt álló csapatok addig maradnak perzsa területen, míg a porta vissza nem rendeli csapatait Urmiából.

KIRÁLYI KEGYELEM POTOCKI GRÓF GYILKOSÁNAK.

Lemberg lapok írják, hogy a tartományi törvényesek élnoke arról értesítette Sieynski Miroslovot, Potocki gróf helytartó gyilkosát, hogy a királyi megkegyelmezést neki és hogy halálos ítéletét 20 évi börtönbüntetésre változtatták. Sieynskit ezután rabruhában a Kazimir-utcai börtönbe vitték.

A KROKODIL SÉTÁLT.

Párisban a minap két faláddal megrakott szekér döcögött felé. Egy fordulónál lecsúszott a kocsiról az egyik láda és összetört. A faszilánkok közül a járókelők nagy rémületére hatalmas krokodil bontakozott ki, mely néhány pillant mulva a legnagyobb nyugalommal az egyik mellékutcába vágott és mintha ez volna a legtermészetesebb, a gyalogjárón szépen és nyugodtan végigsétált a kocsira, ahol folytatta útját a belváros felé. Az emberek hanyatholok menekültek a krokodil elől és hangos lett az utca a rémület kitérőseitől. Végre egy ember utját állta a veszedelmes sétálónak és revolverével kétszer rálőtt a krokodilra. A golyók azonban nem tettek kárt benne, hanem lepattantak a bőréről, mint a falra dobott borsó. Közben megjötték a tüzoltók, akikért egy járókelő telefonozott, megkötözték az állatot és kivitték a vasutra. A krokodil egy csöppet sem ellenkezett és a legnagyobb nyugalommal tűrt, hogy megkötözzék.

TÁRCA.

MENYORSZÁG ÉS POKOL.

— Legenda. —

— Irta Farkas Antal. —

Haldoklott a főúr, az apátplébános, Ignác, a harangozó húzta neki a lélekváltást, de amint félkézelt rángatta a vékony kötelet, törölte ám a másikával a könyveit ugyan csak. A csengetyű éles szava hasogatta szívet és tudta, hogy most az egész falu sir, siratják a főurat, tudta, hogy most már vége a főurnak, mert az öreg Pollák doktor, aki a városból szaladt ki a plébániára, megmondta neki:

— Huzathod már, Náci, ahogy jólesik. Elkalszik a papod mindjárt, aztán csak a másvalágon érved föl.

Náci sírva szaladt föl a toronyba és az éles csilingelés még a falu korcsmajában sörözgető asztaltársaságot is megriasztotta. Csöndesen ültek, lopva-lopva a főúr íres helyére tekintettek, a főszolgabíró a kutyája fejét simogatta, a kántor még a sörét se itta ki, szóltan, hajadonfövel megindult a plébánia felé.

Szegény főúr. Még a múlt héten itt ült az asztalfőn, itt szikrázott a humora, kacagott a jókedve, hogy csak úgy rengett bele az egész teste és most ott verődik a halálos ágyon. Az öreg Pollák doktor hallgatja a szive verését, a szomszéd falu papja meggyóntatta, megáldoztatta és most utban van a menyország felé. Szerencsés utat, főúr! Kár volt meghalni, igazán kár.

Még embert nem szerettek olyan nagyon a faluban, mint ahogy a főurat szerették. De más ember is volt ő, mint az elődje. Az elődje fukar, száraz lelkű, pénzsovár, farági ember volt. Mindent a zsákjába akart gyűjteni, pedig még jól se tudott lakni szegény feje. A káplánjai megszokták mellőle, olyan komisz kosztra fogta őket. A párbért kegyetlenül bekasszálta. Még a végrehajtó is hiába könyörgött neki, hogy ne lictálják el ezt a párnát, ezt a malackát, a vén lelkü gerelybe nem engedték.

— Nem nekem kell a pénz. Nézetek, az én eszímam rongyos, az én reverendám kopott, fölött, én köménymagos levestel táplálkozom, de kell az én egyházamnak, melyet nagygyű, hatalmassá akarok tenni.

Ugy örültek a hívek, mikor megzabaldalták tőle és az öreg pénz-kupecet kikisérték a temetőbe. Itt már nem nyuz többé senkit. A gilisztákkal s más földi férgekkel bajlódják.

Ekkor jött a fiatal plébános ur. Erős, egészséges, életkedvtől duzzadó ember. Amit az öreg plébános viszedt a hívektől, ez két kézzel osztogatta vissza. A paróchián egymást érte a dinom-dánom. Olyan jó cimborát, mint ő volt, keresni kellett hét vármegyében. Szegénynek, gazdagnak egyaránt pajtása, barátja volt. A megyés püspök nem győzte a fejét csóválni, mikor irások érkeztek hozzá avégből, hogy a plébánia részére adjon pénzt, különben dobra ütök még a templomot is a váltótartozások fejében.

Elhelyezték. Nem ért semmit. Addig járt a falu a megyés püspök nyakára, míg vissza nem helyezték. És most halódik ez a jó ember. Meghült-e vagy mi baja történt, de az öreg Pollák doktor azt mondta Nácinak, a harangozónak, hogy huzathatja a lélekváltást, ahogy jólesik.

Az egész falu sirt, amikor temették és azt mondták szent meggyőződéssel:

— Ilyen jó papunk sohse lesz.

Az apátplébános ur pedig megindult hosszú, fényes utján a menyország felé. Tudta a járást, hiszen sok embernek ő mutogatta. Nem ment nagy kedvvel. Méltóságosan, de olyan tévováza ballagott, mintha szeretne visszafordulni. Még egyszer le is tekintett a falujára, a paróchiára. Az ablakából, mintha egy fehérképű leány itegene felé. A plébános ur megállt s álmatagon susogta!

— Kata! Müller Kata!

Egyszerre eszébe jutott neki az egész história. A legszebb leány volt a faluban. Fiatal, tejképi, villogó szemű sváb lány. Táncolt a plébános urral — óh, uram bocsá! a plébános ur táncolni is szeretett — táncolt vele kétszer és mikor már harmadszorra jártak, szerettek egymást: a nagy, erős emberre ráfonódott a szép, szőke sváb lány és a nagy barna ember megcsókolta a leány szőke haját, szemét, ajkát. Be is szőkött hozzá a paróchia kapuján. A plébános ur elment Müller gazdához. Nem sokat teketóriázott, hanem azt mondta, hogy adják hozzá Katát a paróchiára. Ő holtáig hárséges embere, jószágos gondozója lesz. A gyermekeket, ha lesznek, urnak nevelteti. A lányokat kisasszonyoknak. Müller gazda azt mondta, hogy inkább kitekeri a Kata fehér nyakát, mint papgazdasszonynak adja. Egészen más volna, ha megcsókíthatnák. De így? Aztán a plébános ur már elhaladta a negyvenet, mit akar ezzel a tizenhét éves leánnyal? Majd férjhez adjuk, aztán ha asszony lesz, szeresse, ahogy akarja, csak az ura meg ne tudja.

És Katát férjhez adták. Kata még a lakodalmi előtti éjszaka is a paróchia kapuján sühant ki. Aztán másnap odaállt a völgyégyével, egy szőke, görbehátú sváb legénnyel a főúr elé, hogy eskesse meg. Láta Kata, hogy a főúr szeméből kigördül a köny, észrevette, hogy

hangja reszket, de ő nem csinált botrányt. Szépén, engedelmesen megesküdt, hazament a násznépkel és harmadnapra már eltemethette volna a főt, ha tudta volna, de a káplán végezte helyette a ceremóniát, mert a szép, szerelmes Müller Kata még akkor éjszaka elnézettette magát.

Mit tehetett a plébános ur? Utána menjen? Akkor nyilvánosságra jön, hogy Kata a plébános urért lett öngyilkos, a plébános Kataért. Ivott, mulatozott, enyhült a fájdalom, de Kátót sohse felejtette el. Még prédikáció közben is összeszorult a szíve, mikor arra a helyre esett a szeme, ahol Kata szokott ülni. A szobájában a nagy erős ember leborult az ágy elé, amelyben Kata feküdt és összecsókolta a párnát, ereklyeként őrizte azt a kék harisnyakötőt, ami egyszer ottmaradt.

És most, a menyország felé haladtában, tiz esztendő múlva is a Müller Kata képe lebegett a szeme előtt. Gondolkozott.

— Hiszen most találkoztunk. Ő volt maga az ártatlanság, itt kell lakoznia a menyországban. Martirja lett a legtisztább érzelmeink, mint Krisztus urunk a hiteink, itt kell neki enni. Siessünk!

Egyszerre megindult és sebes léptekkel igyekezett a menyország kapujához. Bezörgött. Péter apostol látta, hogy pap, hogy a derekán lábaörsöt visel, az újján fényes gyűrűt, szó nélkül beeresztette.

Ólabet meglehetősen hüvösen fogadták a főurat. Mindjárt az elődjével találkozott, aki szemrehányást tett neki, amiért az egyházi vagyont elnyújtotta.

— Én nem prédáltam, csak visszaadtam azoknak, akikről te elszedted, a szegényeknek. Az elődje megfenyegette, hogy bevádolja a pápát tanácsában, majd aztán megissza a levét. A főúr vállalt vont és tovább ballagott. Látott éneklő angyalsereget, szomorúan ideoda tévelygő szüzeket, lehajtott fejű, bánatos asszonyokat, apácákat, de Müller Katát hiába kereste, sehol sem találta.

Elment a menyország bejelentő hivatalához és kérdésközlő Müller Kata után. Pontosan tudta, hogy mikor született, mikor halt meg. A pápaszent szent keresgélte, aztán összeeset a kezét:

— Mi közd neked ehhez az elkárhozott lélekhez? Ennek legalább is egy tucat rettenetes bűne van. Szeretkezett. Nem fogadott szót a szüleinek. Hamisan esküdt, mert nem szerte az urát és végre öngyilkos lett, ami az isten előtt — te tudod, hiszen pap vagy — milyen nagy bűn. Lent szenved a pokolban.

A főúr megdöbben a szíve. Jaj hát Kata még most is érte szenved! Vette a botját és a kalapját aztán elment Szent Péterhez.

— Nyitsd ki az ajtót.
— Hohó! Aki ide bejön, az innen ki nem mehet.

— Én bűnös vagyok.
— De hiszen te pap vagy.
— Ne okoskodj, nyitsd ki az ajtót, ha mondom.

Péter okoskodott, erre a főúr hozzáugrott, ellődította és maga nyitotta ki az ajtót.

— Megörültél — ugrott utána Péter — gyere vissza!

— Mutasd meg nekem a pokolba vezető leg-rövidebb utat. Kárhozni, szenvedni akarok.

— Eredj, te már azon az uton vagy.
— És a főúr megtalálta a poklot. Az ördögök nagy örömmel fogadták.

— Tudtuk, hogy hozzánk kerülsz. Derék ember voltál. Gyere be, pihenj meg.

Le sem ülhetett, mikor valaki hangos sikoltással a nyakába vetette magát. Müller Kata volt menyasszonyi ruhában, kisírt szemmel, úgy, amint az oltár előtt állott és hamisan megesküdt.

— No, itt vagyunk, együtt süsütsük meg bennünket.

Az ördögök nevettek.

— Titeket? Miért? Mert szerettétek egymást? Akik ide kerülnek, azokat mi nem bántjuk, mert a mi itélőszékünk előtt nem bűnösök. Hanem azokat, akik odafönt vannak, szívesen megsütnénk.

A menyországban hire esett a történetnek. Aggályon kifüstölték az egész és szent meggyőződéssel hangoztatták:

— Az ördög járt itt papi ruhában. Uram, irgalmazz nekünk!

A BLACK HANDISTÁK NYOMÁBAN.

Két ország rendőrségét mozgósították annak idején, hogy puhatóják ki Petrosinnek, az Olaszországban legyilkolt amerikai detektívnek gyilkosát.

Petrosini az Olaszországba menekült ohioi black handisták nyomozására utazott Olaszországba, azonban rövidesen két ortvándó kelepecébe eset a megölte. A kutatások nem vezettek eredményre.

Most Oldfield ohioi posta-inspektor egész váratlanul fontos bizonyítékokat terjesztett Hitecheock postaiügyi miniszter elé, melyeknek alapján tizennyolc szicíliai elfogott Ohio különböző városaiban s telefon értesítés ment a new yorki rendőrséghez is s újabb elfogások várhatók. Föltétlenül biztosra veszik, hogy az elfogottak között vannak Petrosini gyilkosainak főbújtói s így a gyilkosok is hamarosan kézre fognak kerülni.

KANSAS CITY VASUTI ÁLLOMÁSA.

Tíz évi tárgyalások, alkudozások után végre megegyeztek az összes vasuti társulatok, melyeknek vonalai Kansas Citybe mennek, hogy közösen építsenek egy vasuti állomást, melyet valamennyi vonal közösen használhat. Az új állomás harminc millió dollárba fog kerülni s Kansas Cityt tizenhét vasutársulat huszonhét vonalával a világ második legnagyobb vasuti centrumává teszi.

A megegyezéshez a város hozzájárult, azonban St. Louis példáján okulva, ahol szintén közös állomást építettek, a szabadalomlevélen sulyt fektetett arra, hogy a mai verseny ezután is meglegyen a társulatok között.

NAGY TAKARITÁS ELLIS ISLANDON.

Williams bevándorlási biztos Taft elnöknek s Nagel kereskedelmi s munkaügyi miniszternek közbejárására szigorú vizsgálatot indított a különböző menházak ellen, melyeknek üzemelői viszont Bennet képviselő tett jelentést az elnöknek.

A vizsgálat eredménye az volt, hogy a panaszok igaznak bizonyultak. A bevándorlási biztos kijelentette, hogy csak két ház van, ahol a bevándorlókon tényleg segítettek a Clara de Hirsch Home és az Italian Home. A többiek egyenesen picióciát a bevándorlóknak, akiket a szigetről kivesszék, hogy "utbaigazítással" s "tanácsal" szolgáljanak nekik.

A bevándorlási biztos a lengyel és a svéd menházakat azonnalmi ki is tiltotta a szigetről s a többi menház részére is szigorú vizsgálatot helyezett kilátásba.

SZÖVETSÉGÜNKHÖZ TARTOZÓ EGYLETEK HIREI.

Allegheny, Pa. A szövetség XXXI. és a M. B. Sz. XXXIII. osztályai 1909 augusztus 22-én, vasárnap Millvalen táncsal egybekötött nagy nyári mulatságot rendeznek. Utirány: Millvale car a végállomásig, onnan a balra a Geier Road-on 10 perccel a Dervy Grove-ig gyalog.

Baltimore, Md. A szövetség XVI. osztályi folyó hó 22-én, vasárnap délelőtt 9 órakor félévi közgyűlést tart a Labor Lyceumban, 1011 East Baltimore St.-en.

Brooklyn, N. Y. A szövetség III. és a M. B. Sz. XXXII. osztályai augusztus 22-én, vasárnap, a Schiedt-féle Richmond Hill Parkban, a 17-ik számú helyen kirándulást rendeznek. Utirány: a Williamsburgi hídon átkelve a Bushwick Ave. Car veendő, a deponál átszállni a Richmond Hill carra, mely a park előtt halad el. — A 23-ik utcai Ferry-től a Union Ave. car veendő; átszállás, mint az előbbi.

Cleveland, O. A szövetség XI. osztályi augusztus 15-én vasárnap délután 2 órakor nagy népgyűlést tart a Hick és Lorain utcák sarkán, a tüzoltó lakánya mellett.

New York, N. Y. A Szövetség I. osztályi és a S. L. P. 3-ik, 6-ik és 10-ik kerületi szervezetei folyó hó 15-én, vasárnap nagy kirándulást rendeznek a Van Cortland Parkba. Részvételi jegy ára 10c. Utirány: A Subway-n a Van Cortland Express veendő a végállomásig, ahol piros szalagos rendezk fogják várni a közönséget.

— A szövetség I. osztályi folyó hó 14-én, szombaton este 8 órakor rendkívüli gyűlést tart a bizalmiférfiak jelentése napirenddel.

New York, N. Y. A szövetség II. osztályi augusztus 19-én, csütörtök este vitát rendez 404 E. 64th St.-en. A vita tárgya: **A S. L. P. elvi nyilatkozata.** A vitát Basky L. elvtárs fölolvassa fogja bevezetni.

A "B. E. Sz." augusztus havi kivétele: \$1.20; ügykezelő félévi levelezési költsége: 15c.; összesen \$1.35. Tekintve azt, hogy központunk évi zárlatát augusztus havában készíti el, föl-szólítom a tagtársakat, hogy úgy hátralékaikat, valamint a fenti kivétel augusztus 20-ig okvetlenül beküldjék szíveskedjenek.

Ügykezelő.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

G. B. Bridgeport, Conn. Valóla örülünk, hogy belátja, amit minden munkásnál be kellene látni. A beküldött dolgok szívesen közölnek, azonban már régen idejét mult, mint azt leveléből látjuk.

J. J. Columbus, O. Rendbehozik.

L. B. Lancaster, Pa. A lepra belpokosságot, a podagra lábközsényt jelent. A pellagra pedig a hosszas éhezéseknek, részben tápanyaghiányból, részben a tápanyagok rossz felszívódásából, részben a tápanyagok rossz használatának következtében származó betegség.

R. G. Cleveland, O. Ha az osztály vigalmi bizottságot választ s a vigalmi bizottság viszont elnököt választ, úgy azt az osztálynak el kell ismerni. Ahol az osztály egyáltalán nem ismer elnököt (mint a mi szervezeteinkben), ott a vigalmi bizottság sem választ elnököt, csak jegyzőt, aki a bizottság munkájáról referál a gyűlésen. 2. Semmi szín alatt sincs joga. Ha erre vonatkozólag valaki rendesindítványt tesz s a gyűlés azt elfogadja, úgy ennek az indítványnak kell a jegyzőkönyvbe vétetnie, nem pedig, amit az ülésezőt mond.

Jövőre szíveskedjék nevét teljesen kiírni.

A SZOCIALIZMUS.

WILLIAM SCHOLL McCLURE FÖLÖLVASÁSA AZ ALBANY-I SAJTÓ EGYESÜLETBEN.

(Folytatás.)

Meghatározni, hogy igaz-e ez a föltevés, természetszerű, hogy nem a gépteremelés különböző korszakait kell egymással összehasonlítani, hanem a kézművesség korszakát a gépteremelés korszakával. És egyszerre nyilvánvaló, hogy az a föltevés meg nem állhat, ha látjuk, hogy a kézművesség korszakában a munkásoknak jobb volt a helyzetük, mint a jelenben.

A találmányok hatása a munkásosztályra.

A tények közelebbi vizsgálata még inkább bizonyítja ezt. Fontos ez a lefelé haladó baljóslatu vonal a tizennyolcadik század közepétől kezdődőleg s jelentékeny a kisértő tények: 1765-ben Wattnak gőzgépe; 1768-ban a szövőgép s 1775-ben Smith Adam kimutatása a nemzeti vagyontól. Vagyis ama időszakban, amikor a régi ipari korlátokat kezdték ledöntögetni s a gépeket kezdték beállítani, a munkásosztály helyzetének rosszabbodása szemmel látható. A kapitalista "laissez faire" (hadd menjen) akkor volt teljes lendületben, tehát ebben a korszakban látjuk legvilágosabban: milyen volt a gépek beállításának természetes hatása a munkásokra a kapitalista társadalomban. A súlydús és a rabszolgáság, mely a munkások osztály-része lön, Anglia történelmének legsötétebb lapjává teszik ezt a korszakot. Ne csodálkozzunk, hogy összetörték a gépeket, nem tudván még akkor, hogy rabságuknak nem a gép volt az oka, hanem a kapitalista tulajdonjoga.

Miként igyekeztek hát ezt a siralmas hatást ellensúlyozni? Minek lehet tulajdonítani a helyzetnek azóta bekövetkezett javulását?

Az első gát volt a munkás törvényhozás. 1802-ben kezdődött, 1817 körül jutott érvényre. Törvények által lépésről-lépésre korlátozták a kizsákmányolók ama hatalmát, melylyel a munkásokat lealázó helyzetbe dönthették. Ami a munkásokat illeti, az ilyen törvényhozás csak arra szolgálhat ideiglenes eszközzel, hogy rendszerünket, míg az tart, némiképpen elviselhetőbbé tegyük és mint általában ismert dolog, ebben az irányban ma minden törekvés abban merül ki, hogy törvényhozás útján állapítsák meg a munkanap hossza nyolc órában.

Sokkal mélyrehatóbb volt a gyárakra vonatkozó törvényeknél az a törvény, mely 1824-ben biztosította a munkásoknak a szervezkedésre való jogot. Azonban ennek a törvénynek hatása majdnem kizárólag csak a szakképzett munkásoknál nyilvánult meg. Világosan bizonyítja ezt az az ellentét, melyet a táblázat az asztalosok gyors haladása és a mezőgazdasági-munkások helyzetének lassu és csekély javulása között látunk. Szervezkedés által, (melyet önk, hírlapírók, aggódva akarnak úgy föltüntetni, mint a gazdasági szervezettek tiranizmusát), képesek voltak különböző szakmákban részleges monopoliura szert tenni s ezáltal bizonyos időkben anyagi kedvezményeket csikarni ki a munkáltatóktól s helyzetüket lényegesen javítani. De a szakképzetlen munkásoknak, kik a munkanélkülieknek azon tömegével voltak kénytelenek versenyezni, melyeknek számát a szakmák fluktuációja s újabb gépek beállítása folyton szaporított, ezeknek a munkásoknak lehetetlen volt a szakszervezkedés. Következésképpen látjuk, hogy ez az osztály még mélyebb nyomorba s reménytelenebb szolgátságba süllyedt.

Ugyátszik, a munkások helyzete nem a gépek által, hanem a gépek ellenére is javult. Ez a tény mondatja aztán John Stuart Mill-el: Kérdéses, a mechanikai találmányok egyáltalában megkönnyítették-e napi munkáját csak egyetlen emberi lénynek is. Hogy miért van ez így, később beszélünk róla. Most elég annyi, hogy történeti szempontból a kapitalista rendszer ellen ez a szocialista vádnak a vejeje. Ennek a rendszernek nyilvánvaló kudarca, hogy a munkások helyzetén az ellenőrzése alatt álló s hatalmasan megnövekedett termelő erőkké arányban javítson, föltétlenül bizonyítja: valami nincsen rendjén.

A munkanélküliek állandó serege.

A mai társadalmi rendszernek sok más baljóslatu s rendellenes jellemvonása is van. Kinek ne ötlött volna szemébe a munkanélkülieknek állandó serege. Ebben az országban sok százezerre, talán milliókra megy a számuk. Akik a hatalom polcán ülnek, sohasem mertek pontos kimutatást összeállítani a számokról, bár a statisztikai hivatal a törvény kötelezi erre. Egyszer kísérelték meg Massachusetts államban, azonban az eredmény olyan riasztó volt, hogy soha többé nem kísérelték meg új statisztika összeállítását. A munkás örökös bizonytalanságban van a munkanélküliséget illetőleg; a kényszerített munkanélküliség gyakori, az állandó munka ritka. A bizonytalanság és a jövőtől való örökös rettegés még a kutyáénál is rosszabbá teszi az életet.

Nem megdöbbenő-e ez az állapot? Elismerik, hogy minden éptestű ember legalább annyit képes termelni, amennyi főtartásához szükséges. Senkisé meri azt állítani, hogy a természetes kincsek forrásai kiapadtak, vagy annyi a nép, hogy ezek a források nem tudnának eleget szolgáltatni. Azt sem állítja senki, hogy akkora a bőség, hogy ezeknek az embereknek fölösleges volna dolgozni. Mindnyájan tudjuk, hogy a mai rendszerben a munkás, bármennyit termelt is azelőtt, nélkülözni kénytelen, mihely megállt a termelés kereké. Az is bizonyos, hogy a munkaerőnek minden elvesztegetésével együtt jár a termelésnek s a nemzeti vagyonnak megfelelő arányu csökkenése. S végül: itt a munkanélküliek nagy tömegében mindenféle foglalkozású ember képes és kész is arra, hogy egymás szükségleteinek kielégítésére termeljenek, csak alkalmuk legyen hozzá. Miért kell tehát ezeknek munkátlanoknak lenni? Miért vész el a munkaerő? Miért nincsen ezeknek az embereknek alkalmuk, hogy dolgozzanak? Miért nincsen ezeknek a munkásoknak minden elvesztegetésével együtt jár a termelésnek s a nemzeti vagyonnak megfelelő arányu csökkenése. S végül: itt a munkanélküliek nagy tömegében mindenféle foglalkozású ember képes és kész is arra, hogy egymás szükségleteinek kielégítésére termeljenek, csak alkalmuk legyen hozzá. Miért kell tehát ezeknek munkátlanoknak lenni? Miért vész el a munkaerő? Miért nincsen ezeknek az embereknek alkalmuk, hogy dolgozzanak? Miért nincsen ezeknek a munkásoknak minden elvesztegetésével együtt jár a termelésnek s a nemzeti vagyonnak megfelelő arányu csökkenése. S végül: itt a munkanélküliek nagy tömegében mindenféle foglalkozású ember képes és kész is arra, hogy egymás szükségleteinek kielégítésére termeljenek, csak alkalmuk legyen hozzá. Miért kell tehát ezeknek munkátlanoknak lenni? Miért vész el a munkaerő? Miért nincsen ezeknek az embereknek alkalmuk, hogy dolgozzanak?

A nő- és a gyermekmunkás szaporodása.

A férfiakra ráerőszakolt munkanélküliség mellett minden iparágban növekszik a férfimunkásoknak nő- és gyermekmunkásokkal való helyettesítése. Egyáltalán nincs jogunk, hogy a nőknek tartsunk magunkat a vad törzsekénél, melyek asszonyaikat dolgoztatják! A statisztikai jelentések bizonyítják, hogy ez a baj napról-napra növekszik. És egyenes következményeképpen olyan veszély támad, mely elpusztítással fenyegeti intézményeinket, melyeknek főmardása a nép értelmességétől függ. A gyermekek kimaradnak az iskolából. Magában New York városában körülbelül százezer iskolaköteles gyermek nem jár iskolába. Továbbá az utolsó kimutatások szerint az iskolába beiratkozott gyermekek számának szaporodása nem áll arányban a nép szaporodásával. Az aránytalanság leginkább a keleti nagy iparúzó államokban nyilvánul meg. New York államban például míg a lakosság tizennyolc százalékkal szaporodott, az iskolai beiratások száma még másfél százalékkal sem szaporodott (1.38 százalék).

(Folytatjuk.)

REGÉNY.

RASZKOLNYIKOV

(BÜN ÉS BÜNHÖDÉS.)

Írta: DOSZTOJEVSKIJ M. TÓDOR.

(Folytatás.)

(79.)

— Jól van. Te talán ígéreteket tettél neki. Írásban is adtad? Utóbb talán még házasságot is ígértél neki.

— Semmit sem ígért. Ő nem olyanféle. Csebarov is akarta volna.

— No, hát akkor hagyj békét neki.

— Nem, azt nem akarom.

— És miért nem?

— Hát ez már úgy van. Egy szóval: el nem hagyhatom. Tudod ez olyan vonzódási viszony.

— Na, még ezt sem hallottam. Hát miért vontad magadhoz?

— Ah, hiszen én egyáltalában nem közeledtem hozzá. Ő fűzött magához csupa ostobaságból. Neki különben mindegy: te vagy én. Csak üljön mellette valaki és sóhajton. Az is mindegy neki, amit beszélsz, ha a matematikát választod, vagy a külpolitikát. Nem tréfiálok, neki igazán mindegy. Ő csak néz rád, sóhajt és izzad; sóhajtaná egész éven át. Két napig folyton a porosz urakházáról beszéltem neki. (Ugyan miről is tud az ember mindig beszélni?) Ő hallgatott, sóhajtott és izzadt. Csak egy szót sem a szerelemről. Nagyon tartózkodó, az idegességig tartózkodó. De azért mutasd neki, mintha nem bírnál elválni tőle. S ez neki elég. Nagyon kényelmes lehetés nála, csak úgy, mint otthon. Irhatsz, olvashatsz, ha akarsz: ülsz, fekszel... Még meg is csókolhatod, csakhogy óvatosan...

— De hát mi célja van mind ennek?

— Ah, nem tudom én azt olyan jól megmagyarázni! Nézd, ti ketten olyan sokban hasonlítok egymáshoz. Már én korábban is gondoltam rád... Végre mégis csak hozzá kerültem! Hát nem mindegy az: előbb vagy később? Igyon jó önáló lenni, testvér. Ah, nemcsak jó, hanem úgy érzi az ember, mintha a világ végére jutott volna. Mint a hajó, mely már horgonyt vetett. Csöndes menhely a föld közepén. A legjobb vajasbukták kvintesszenciája. Azok a kővér hal-pástétomok, téázás a számvóar mellett. Csöndes sóhajok, meleg, gal-léros bundák, fűtött kályhák... Ugy érzted ott magadat, mintha meghaltál volna, még is élsz. Mind a ketőnek a javát élvezed. No, barátom, most sok mindent összefecsegetem. Hanem ideje lesz már aludni. Az éjjel majd többször fölkelek s átmegek Rogyához és megnézem. Erre ugyan nem is lesz szükség. Ostobaság! minden jól megy. Nem szükséges, hogy te is valami nagyon nyugtalanokdjál. Hanem, ha éppen akarod, benézhet hozzá. Ha aztán észre veszel valamit: lábzan van, félre beszél, fels. kelts föl engem. Különb az hiszem nem lesz semmi baj...

II.

Másnap reggel nyolc órakor ébredt föl Razumihin. Komoly s aggodalmas volt. Sok új, előre nem látott kérdés támadt a lelkében, midőn kinyitotta szemét.

Soha sem képzelte, hogy valamikor úgy fog fölélbredni. Mindenre tisztán emlékezett, ami tegnap történt vele. De azt érezte, hogy olyan benyomás uralkodik rajta, amelyet még nem érzett soha életében. Hanem azt rögtön megértette, hogy azok az állomképek, melyeket ő szövögetett, nem valósulhatnak meg soha. Problematikusán állott előtte reményeinek sikere. Oly kihivetetlennek látta, hogy szinte szégyelte, amiért egy percig is gondolt rá. Iparkodott dolgot, foglalkozást keresni magának, mely végkép elfelejttesse vele a tegnapi napot.

Iszonyodva emlékezett rá, hogy tegnap milyen "alávaló" volt. Nemcsak azért, mert részeg fölvet mutatta magát, hanem azért is, hogy a lány előtt elárulta a völégényt, féltékenységekben tekintetbe sem vette a körülményeket. Olyan embert ócsárolt, ki nem ismert eléggé, akiről azt sem tudta: milyen kötelességek fűzik a családhoz s azt ő hozzá. S vajjon volt-e neki joga hozzá, hogy olyan könnyedén, olyan megfontolatlanul itéljen valaki fölött? Ki tette meg bírónak? És fölthette-e, hogy egy olyan lény, mint Romanovna Avdotya éppen csak a pénz miatt megy nőül egy hozzá méltatlan férfihoz? Mégis csak kellett valami benső értékének lennie. Hogy a menyasszonyának ilyen lakást szerzett, Luzsin arról sem tehetett tulajdonképpen. Honnan tudta volna, hogy mirőlé ház az?... Pihá, milyen közönséges dolgot követett el! A reményes talán mentség? Ostoba mentegetőzés csupán, ami őt még jobban lealjasítaná.

A borban — igazság van. Igaz, azért jelentkezett szíve tehát tegnap a maga igazságában: irigynye s durvának. Aztán, hogy is mert tegnap úgy beszélni? Micsoda ő ahhoz a leányhoz képest? Ő, a részeg, korhely, henegeg. De hát egyáltalában nem cinikus és neveléses ez az összehasonlítás is?

Razumihin elpirult erre a gondolatra. S kétségbeesésében még az is eszébe jutott, hogy mikor a lépcsőn álltak, azt mondta Romanovna Avdotyának, hogy a háziasszony féltékeny lesz rá... Eh, ez már elviselhetetlen!

Mérgében rácsapott öklével a tüzhely lapjára. Megsértette a kezét s összetört egy kis bögrét.

— Természetes, hogy ezeket a komiszságokat sohasem fogom többé eltusolni és jóvá tenni... mormogta maga elé, — még rágon-dolni is kár. Most már én rák csak néma szerep vár. Hallgatva teljesítem kötelességemet. Még bocsánatot se kérek, egyáltalában nem is fogok beszélni... Mindennek vége van!...

S mindennek dacára sokkal figyelmesebben vizsgálta ruhá-zatát, mint azelőtt. Nem volt más ruhája, de ha lett volna, se vette volna most föl, "készakarva nem". De hát azért még sem volt szabad úgy megjelenie, mint egy piszkos, cinikus ember. Nem volt joga hozzá, hogy a másik jóízűlet megbotránkoztassa, annál is inkább, hogy azok számítottak az ő segítségére és magukhoz hívták őt. Kitisztította tehát a ruháját, amint csak lehetett. A fehérneműje különben is rendben volt. Ennek az egynek a tisztaságára mindig nagy gondja volt. Még meg is mosdott, Násztájsza szapant adott neki. Megmosta a haját, nyakát s különös gondnal a kezét. Hanem mikor arra került a sor: megborotválkozzék-e vagy sem, ingerülten hatá-rozott:

— Hadd maradjon így, ahogy van. Még azt gondolnák, azért csinítottam ki magam, mert... S bizonyos, hogy ezt képzelnék. Nem, a világrt sem.

A durva, piszkos, korcsmai viselethez szokott fiu, ha tudta volna, hogy még is csinos, rendes ember... És ha tudta volna is: ugyan lett volna miért elbizakodnia? Mindenkinél kötelessége, hogy rendes legyen, még pedig nagyobb mértékben, mint ő... Tudta jól, hogy elég csinyt követett már el... Igaz, hogy nem becstelenekek... Minő érzelmek forrtak benne sokszor... hm... s ezek közé sorozná ő Romanovna Avdotya felé szálló gondolatait is...

— Az ördögbe is! Piszkos, zsiros, rongyos akarok lenni. Most még inkább, mint azelőtt.

(Folytatjuk.)

NYUGTÁZÁSOK.

1909 augusztus 2-től augusztus 7-ig.

Uj előfizetések:

\$2.00. B. Konec, Detroit. \$1.00. L. Manger, A. Kirohner, G. Szántó, City, G. Toró, Homesade, M. Mangold, Frisco.

50c. P. Szikora, Fleishman, F. Somogyi, Milwaukee. St. Marossy, J. Török, A. Grünvald, Steelton. A Kutassy, Midletown, A. Picha, J. Moskovitz, Cleveland. A. Krafi, Buffalo.

Folytatólagos előfizetők.

\$1.00. F. Habán, Newark, O. W. Schwartz, L. Hirschl, Frisco. L. Katona, Franklin Furnace. J. Schwartz, City. F. Pindroch, Everson.

50c. G. Grunner, Brooklyn. H. Windl, E. Pittsburg. I. Vörös, Herrich, O. I. Brill, Lancaster. J. Juhász, Phla. W. Szabó, City. V. Dulkai, G. Gmitra, S. Klaity, Cleveland.

Felülfizetések:

V. Losztály \$3.00; F. Köcsy, L. Papp, J. Makovszky, New York 15c.

Szervezői körutra.

IV. osztály \$2.55.

Pártadó:

XIII. osztály, I. osztály.

Helyreigazítás.

A mult szám nyugtázásában \$2.00 M. B. Sz. I. osztály helyett Szoc. Munk. Szerv. I. osztály értendő.

A mckees rocksi sztrájkolók részére adakozók nyugtázása.

\$5.00. St. Ebenschweller. — \$1.00. M. Braun, K. Kovács, Wm. Boehm. — 50c. H. Gyékis, I. Pataky, K. Bereiter, Gy. Viszokay, L. Cserny.

Az Allegheny Szocialista Munkás Szervezet mindazoknak köszönetet mond, kik az általa kibocsájtott gyűjtőívben a sztrájkolók részére adakoztak.

Ebenschweller I., bizalmiférfi

AZ Ohio kerületi vezetőség szervezési alapjára felülfizettek a következők:

\$1.00. Csekey, Sipőcz József, K. Horváth Zsigmond. — 50c. Szücs Márton, I. Kronman, Sági Ferenc, Takács István, Zimics Gyula, Patocs János, Szentiványi József, Szalontay, Nagy József, Kolonics Béla. — 25c. L. Molnár, Radó, Blaskó István, Schreiber Mátyás, Lohár István, Szalóky Aladár, Major, Kovács József, Cigány Vencel, Rátkay János, Vajda Mihály, Galambos Mihály, Böröcz Imre, Smetan Gyula, S. Speth, Csuty István, John Tóth, Nógredy György, Farkas István, Szilágyi András, Tüdja Albert, Erben, Konec. — 20c. Palkovits József, Szabó Sándor, Szűcs Károly. — 15c. Zimics Gyula, Patocs János, Andi Kertész, Filepi Vince.

M. Schreiber, titkár.

HIRDETÉSEK.

rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget

BALATON kávéház

JÁROKA ELEK, tulajdonos.

(Ezelőtt Gáspár.)

529 E. 5th Street NEW YORK.

Kitünő italok és izletes magyar ételek minden időben.

Billiárd, pool.

Dr. S. GOLDMAN

egyedüli HAZAI MAGYAR ORVOS, volt csász. és kir. katonar orvos, 406 Grand St., PITTSBURG, PA.

Gyógyít mindenféle gyógyítható betegségek gyorsan s biztosan a legrövidebb idő alatt. Nem csinál hümböget, nem küld orvosságot utánvétel mellett, anélkül hogy azt kérné tőle. Nem hirdeti álarcképeket és hamis bizonyítványokat. Minden betegségben bizalommal forduljanak dr. S. Goldmanhoz. Irodájuk naponta reggel 9-től este 6-ig. Vasárnap reggel 9-től 12-ig.

AZ AMERIKAI MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁS SZÖVETSÉG I. OSZTÁLYA.

1909 szeptember 4-en, a Manhattan Lyceum-ban, 66-68 E. 4th St.

szini előadással egybekötött

LASSALLE ÜNNEPÉLYT RENDEZ.

Színre kerül Herceg Ferencnek a budapesti Vígyszínházban nagy sikert aratott színműve a

KIVÁNDORLÓ.

Belépő-jegy ára 25c. Kezdeté este 8 óraker.

AZ AMERIKAI MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁS SZÖVETSÉG XX. OSZTÁLYA (Cincinnati)

augusztus 29-én a Manhattan Parkba (Sedamsville) a Sectio javára táncsal egybekötött nagy

PIC-NIC-ET

rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja a

Belépő díj 10 cent. Kezdeté este 8 óraker.

Utirány: Transfer vendő bármely karól a Fountain Squar-re, Sedamsville Lineig.

EPELLEY LAJOS

219 St. Louis Ave. St. Louis, Mo.

Amerikában a legmegbízhatóbb óra- és ékszerárktár. Szállít minden irányban jutányos áron. Argyezéket kívánatra ingyen küld. Ügy-nökök munkájuk mellett pár dollárt kereshetnek befektetés nélkül.

Telephone Monroe 3459.

UNGER ADOLF

butorüzele.

Mindennemű Uj- és használt butorok, kályhák, szőnyegek legolcsóbban nálam kaphatók.

467 West Madison St. CHICAGO, ILL.

Ha valaki beteg

nincs veszélyesebb dolog ránézve, mint ha rosszul csinált gyógyszereket használ és azokat hivatalosan hízalóktól, drágán szerzi be; evvel egészségét helyre nem állítja, hanem teljesen tönkre teszi.

A CHICAGOI VÖRÖSKERESZT

gyógyszertárban minden betegség ellen a legkittünb mód szerint összeállított, valamint importált gyógyszerek előnyös árakban kaphatók. Vidéki megrendelések is posta útján azonnal eszközöltetnek.

Különösen ajánljuk a következő elismert szere-inket:

Gyomorsó, mely legelőbb idők óta kitünőnek bizonyult. Ára dobozonként 75c. — Fejfájás ellen legjobb hatású szagoló, mely a legnagyobb ideges fejfájást is megszünteti. Ára 35c. — Balaton gyönyörű virág arkenőcs, mely az arctól minden foltot, szep-lyt eltisztít és fehérré teszi; éjjelre használható. Tégléje 50c.; nappali használatra szappannal 75 cent. Ugyintézet biztos és gyors hatása kipróbált szere-inket ajánljuk férfi- és női bajok ellen.

J. P. KISS

Vöröskereszt gyógyszerháza.

9326 Cottage Grove Ave. Burnside, Chicago, Ill.

Dr. CHAS R. REIDER

sebész és szülészorvos.

Rendel: Délelőtt 8-tól 10-ig; d. u. 2-től 4-ig; este 7-től 8-ig. Vasárnap d. e. 9-től 11-ig; este 7-től 8-ig. Éjjel is igénybe vehető.

2716 N. Broadway, St. Louis, Mo.

Telephone, 1044 Humboldt.

Hartman Vilmos

EGYEDÜLI MAGYAR TEMET-KEZÉSI VÁLLALKOZÓ.

601 N. Wood St. Chicago, Ill.

Pontosan eszközöl éjjel vagy nappal megbízásokat a város bármely részében. Telefon megbízások magyar nyelven. Kocsik lakodalmakra, temetkezésekhez és ünnepélyes alkalmakhoz.

New Phone 2020 Old Phone 4312

JOSEPH BRESCO

szoalója a peoriai magyarság kedvelt találkozóhelye.

Importált italok és modern bál terem.

3102 S. Adams St. PEORIA, Ill.

Egy jószabású ruháért keressé fel

KRONMAN, férfi szabót.

414/ Lorain Ave. Cleveland.

Sohol sem lesz olcsóbb-ban és pontosabban ki- szolgálva, mint nálunk.

KIVÉTELESEN OLCSÓ

HAJÓ JEGYEK

Indulás New Yorkból augusztus 24-én; szeptember 7-én és 21-én.

\$10-t takaríthat meg, ha ezt az alkalmat felhasználja

Utazás: Rotterdamnak, Bréma, Hamburg, Ode-berg, Bécs valamint Budapest és a többi magyarországi helyekre.

\$34.50 Rotterdamtól New Yorkig. A jegyek EGY évig érvényesek.

Az összes vonalakra adunk el hajójegyeket

ugymint személyszállító gyors hajókra is, ha a hajón dolgozni akar.

Pénzt postán vagy táviratlag a világ minden ré- szébe, legolcsóbb és leggyorsabbanküldünk

Zinner, Bock & Co.

71 E. Washington St. CHICAGO, ILL.

Dearborn Street sarkán, I. em.

Fizessen előre egy keveset s törlesszen he- tenkint még kevesebbet és szerezheth egy

fonográfot,

melynek régi jó nótáit egykor édesanyjától hallotta

A magyar és német daloknak teljes sorozata. EDISON és VICTÓRIA reordok.

L. L. GOODMAN,

327 Girard Avenue

Philadelphia, Pa.

Egy 100 dolláros irogep 17 center naponta!

Olvassa át ezt a fölríást még egyszer és akkor lesz képes nagy jelentőségű fölfogni.

Egy Oliver irogep, a legjobban és legtisztábban író \$100-os, a legfinomabb szerkezetű gép a piacon — az őne lehet naponta 17 centért.

Az irogep, melynek győzelme az üzleti világban történelem — az őne lehet naponta 17 centért.

Az irogep, amely el van látva egyensúlyozóval, szabályozó szerkezettel, lokomotív alappal, automa- tikus elválasztóval, igazgatható papír ujjakkal, tu- dományosan összeállított betü- renddel, egy ilyen gépet naponta 17 centért lehet

NAPONTA 17 CENTERT!

Mi kijelentettük ezt az új eladási rendszert mostantában, hogy megismerjük a nepek hangulatát. Egyszerien egy kis készpénz fizetés és 17 cent naponta. Ez a tervünk dióhéjban.

Az eredmény oly lavinászerű volt, hogy magunk is meg voltunk lepve.

Gépeket vásárolja minden osztály és minden foglalkozás ember.

Az a körülmény, hogy ismert névű pénzkapacitások, akiknek figyelmét megadta a mi ajánlatunk, kérdezősködnek, bizonyítja gépeink közkezdveltségét s igazolja, hogy a gépirás korszaka közeledik.

NEGYED MILLIO EMBERNEK HAJT HASZNOT A

"Oliver irogep minden házbán"

ez a jelszavunk. Az üzleti világban gépeink már nélkülözhetetlen lett, most a magánházaakra kerül a sor.

Az Oliver gép egyszerűsége lehetővé teszi, hogy otthon is használják. Minden háznak ugyszólván a kúszóberé tesszük a gépeinket. Ki akarna kizárni a jó alkalmat?

Bővebb fölvilágosításért és árjegyzékért írjon erre a címre:

The Oliver Typewriter Company

310 Broadway, New York City, N. Y.

The OLIVER Typewriter

Használata oly könnyű, hogy a gyakorlatlanok is hamarosan gyakorlatot szereznek.

Az Oliver irogep bárhelyen is használható s mindenütt hasznot hajt. Az üzleti világ csak ezt a gépet akarja. Nagyobb a kereslet, mint a kínálat.

"Oliver irogep minden házbán"

ez a jelszavunk. Az üzleti világban gépeink már nélkülözhetetlen lett, most a magánházaakra kerül a sor.

Az Oliver gép egyszerűsége lehetővé teszi, hogy otthon is használják. Minden háznak ugyszólván a kúszóberé tesszük a gépeinket. Ki akarna kizárni a jó alkalmat?

Bővebb fölvilágosításért és árjegyzékért írjon erre a címre:

The Oliver Typewriter Company

310 Broadway, New York City, N. Y.

HAJÓ VAGY VASUTIJEGYET VÁSÁROLNI AZ ÖSSZES VONALAKRA — PENZT KÜLDENI VAGY KÖZJEGYZŐI DOLGOK GYORS ELINTÉZÉSÉRE A LEGJOBB ÉS A LEGTANACOSABB FORDULNI

DEUTSCH BROS

IRJON ÁRJEYZÉKÉRT. BANKÁROKHOZ

319. E. HOUSTON ST. NEW YORK

Divatos Cipők... Tartós és puha bőrből készült szep-... UNION SHOE CO. INC. Ave B. cor. 4th st. NEW YORK.

INDENKINEK

szüksége van Szent István labdacokra. (A legjobb hashajtó és vértisztító.) Ne szenvedjen székrekedést, belső fájdalmakat, emésztési zavart, gyomorfájást, fejfájást, szédülést, mikor a Szent István labdacok mindezeket távol tartják és fájdalommentli hatást gyakorolnak.

Maga is használja azt, mit a többi: LILÍOM CRÉMET és SZAPPANT, mert arcát megfínomítja és megifjítja. Csunya a szeplo, a májfoltt, a himlőhely és más arctisztálanságok — s miért ne legyünk inkább szépek?

Mindenféle importált szerekért menjünk

ROTH SAMUEL

gyógyszertára a Megváltóhoz

125 Ave. A, cor. 8th St., New York.

International Restaurant

BOR ÉS SÖRCSARNOK

165 E. 4th St. NEW YORK.

LIBERTY HALL

49 Mercer St. Newark, N. J.

Mindkét helyiségben jó magyar konyha

Bel- és külföldi lapok. Budapesti Népszava

Az öntudatos munkások találkozó helye.

Pool és billiárd. A. Orawetz, tulajdonos.

Dr. BIEBER E. LAJOS

magyar fogorvos

383 E. 8th Street

Ave. C és D között New York

CHICAGOI MAGYAR ORVOS

Dr. Löwinger Ernő

az összes orvosi tudományok tudora.

627 GRAND AVE., a Lincoln Street sarkán.

Rendelő órák naponta reggel 9-től 11-ig, délután 5-től este 8-ig. Vasárnap délelőtt 9-től 12-ig.

Telefon számom Humboldt 2044

Telefonmeghívások éjjel-nappal elfogad- tatnak.

SÁRKÓZYZ SÁNDOR

(Bathó István utóda.)

magyar borbély és fodrász

544 EAST 6-ik UTCA,

Az Ave. B. közelében NEW YORK.

A. GROSSMANN MOSÓ-INTÉZETE

A ruhát elhozhatja a készen házhoz szállítjuk.

738 E. 9th St. N. Y.

Telefon Canal 575

A chicogai Munkás Betegseggyőző és Önképző Szervezet hivatalos orvosa.

Dr. TÖRÖK MIKSA

hazai magyar orvos,

"A Bennet-féle orvosi akadémia volt tanára..."

A South sidei kórház sebészeti és női betegségek főorvosa.

Rendel: Délelőtt 8-tól 10-ig, délután 12-től 1-ig; este 6-tól 8-ig.

322-324 West 12th St. Chicago, Ill.

Ugyes magyar szülésznő

Jergler Paula Budapesten az egyetemen vizsgázott és a budapesti klinikán főbába volt, sok évi gyakorlat után tanácsot és segélyt nyújt mindenben, 1709 Washington Boulevard, Pauline St sarkán, Chicago, Ill. Telefon West 1394

BELDEGREEN

MAGYAR FÉNYKÉPÉSZ

32 Ave. C. NEW YORK.

Nyitva vasár- és ünnepnapon is.

TULY

BUDAPESTI FÉNYKÉPÉSZ

4 West St. NEWARK, N. J.

Legfinomabb kivitelű fényképek tisztán kidolgozva jótállás mellett. Ugyintézet fölvételek házon kívül is eszközöltetnek. Nyitva vasár- és ünnepnapokon is.

Papának, Kovács Co.

HITES KÖZJEGYZŐK S EGYEDÜLI MAGYAR BANKÁROK.

Chicagoan, (Ill.)

179 CORNELL STREET.

A Milwaukee Ave. sarkán.

Az összes tengerhajózási társulatok magyar ügynökei. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank képviselői. Minden ó-hazai ügyet szakértően elintézzünk, írásban vagy személyesen.

Central 6978 Central 1829

Little Hungary

KÁVÉHAZ, ÉTTEREM és MINTABOROZO

Chicago kellő közepén, Clark és Monroe St. dél-nyugati sarkán. Trorth Dearborn Bldg.

Minden este cigényzene 5-től 1 óráig.

A magyarság otthona. Chicago látványosságza.

Valódi magyar konyha, pontos kiszolgálás.

Mérsékelt árak. Bel- és külföldi lapok.

Külön tervek bizottságok részére.

Vidkieknek szives utbaigazítás.

D. L. FRANK, tulajdonos.

Ha jó ruhát akar mérsékelt árban, keressé fel

M. Massing

SZABÓ ÜZLETÉT

77 Albany St. NEW BRUNSWICK, N. J.

ZACHAR OTTO

NAGYBANI BOR-, SÖR- ÉS PALINKA KERESKEDESE.

1434 Germantown Ave. Philadelphia, Pa.

Amint a magyar konyha, ugy a magyar ital való a magyarnak. Kaphatók magyar borok, törköly, szilvium Poth's Extra sör. Rendelésre házhoz szállítva.

A magyar szervezett munkások barátja.

Ha jó izlésű és jutányos árban akar női öltö-nyöket, waist, szoknyát vagy menyasszonyi ruhát vásárolni, ne mulassa el üzletünket fel-keresni, mely teljesen magyar szolgálatra van berendezve. Mérték utáni rendeléseket is el- fogadunk. Nyitva este 10 óráig

SOL. RUBIN, tulajdonos

966 Milwaukee Ave. Chicago, Ill.

L. D. Phone 2173 L.

Dr. Harry Buechler

MAGYAR FOGORVOS